

Globalizare economică vs globalizare terminologică

A. Jechiu

Limba este asemeni unui organism mereu în schimbare, dar care își restabilește neîncetat echilibrul său intern”.

Ferdinand de Saussure

Progresul tehnic, mondializarea și interculturalitatea au un impact puternic asupra limbilor. Importul de noi tehnologii și de noi practici economice favorizează migrațiunea termenilor din limba sursă în alte limbi. Care este impactul lor asupra limbii receptoare? În ce mod limba țintă, româna în cazul de față, reacționează pentru a-și menține echilibrul?

Atât lexicul limbii comune, cât și cel al limbii specializate reprezintă un teritoriu controversat, aflat într-o permanentă schimbare, modernizare și dinamicitate. Vocabularul specializat se îmbogățește urmând tiparele valabile ale lexicului comun din care face parte și spiritul limbii respective. La apariția unui termen nou, prima etapă a utilizării lui se poate încheia, de la caz la caz, cu respingerea lui sau, dimpotrivă, cu acceptarea lui urmată, eventual, de extinderea utilizării lui în domeniul respectiv, iar mai apoi chiar și în alte domenii. Dezvoltarea tehnologică fără precedent, interculturalitatea facilitată de numeroasele canale de comunicare și răspândire a ideilor au un impact puternic asupra limbilor. Necesitatea de a desemna noile realități extralingvistice condiționează apariția dar și migrațiunea neologismelor dintr-o limbă în alta. Migrațiunea neologismelor este favorizată nu numai de importul și implementarea tehnologiilor noi și a practicilor economice, ci și de un snobism lingvistic. Fenomenul acesta este valabil firește și pentru limba română. Unii lingviști explică

pătrunderea numeroaselor neologisme în limba română prin caracterul ospitalier al acesteia și prin capacitatea sa de asimilare /integrare a împrumuturilor până și în mediul alofon [1; p.9].

Este cunoscut faptul că timp de două secole, marea majoritate a neologismelor limbii române au fost preluate din limba franceză, iar în a doua jumătate a veacului XX, pe baza intensificării contactelor tehnico-științifice, a legăturilor economice și culturale, asistăm la un fenomen internațional de afirmare a anglicismelor care au cuprins evident și Republica Moldova. Influența limbii engleze devine aproape totală și duce, de fapt, la o internaționalizare a lexicului, la statuarea unei limbi internaționale [2].

În opinia I. Constantinescu-Chiriacescu, contactul dintre limbi dă naștere unor împrumuturi a căror direcție principală o constituie mișcarea dinspre limba sursă, care a progresat cel mai rapid în domeniul dat, spre limba țintă, a cărei vorbitori sunt nevoiți sau tentați ca, o dată cu importarea și implementarea tehnologiilor avansate să preia și termenii care le desemnează în țara de origine [3]. Acest fenomen este facilitat de globalizare, care implică unificarea mai multor sfere ale existenței și ca consecință are loc procesul de unificare a terminologiei. Terminologia este definită ca acel câmp al investigației științifice interdisciplinare al cărui obiect de studiu sunt “the specialized words occurring in natural languages which belong to specific domains of usage” [4; p.32].

În ultimii anii în limba română vorbită pe teritoriul Republicii Moldova are loc o pătrundere masivă a terminologiei, îndeosebi sub aspectul socio-economic, pătrundere care se explică și prin străduința, prin încercarea de a recupera nu numai pe plan real dar și prin limbaj, diferențele foarte mari dintre economia din Republica Moldova și aceea din țările dezvoltate. Iată de ce

publicațiile specializate în domeniul economic sunt cele care își pot justifica într-o manieră pertinentă și obiectivă abundența de împrumuturi care au intrat în limba română din spațiul basarabean odată cu dezvoltarea acestor sectoare de activitate. Lumea economică este anglo-saxonă, iată de ce majoritatea termenilor folosiți de economiști și nu numai sunt din limba engleză.

În continuare ne propunem să analizăm termenii economici cel mai des folosiți de către vorbitorii de limba română din R.M., dar nu înainte de a spune că interesul nostru pentru terminologia economică a apărut atunci, când am recenzat dicționarul economic bilingv englez-român publicat la ed. Litera în 2002 [5]. Acest dicționar cuprinde peste 120 mii de cuvinte și expresii, acoperind în așa fel toate aspectele economiei: economia generală, economia politică, gestionarea întreprinderii, istoria doctrinilor economice, activitățile bancare, financiare, comerciale, relațiile economice internaționale, evidența contabilă și audit, marketing și management. Este cel mai complet și voluminos dicționar economic bilingv, apărut în ultimii ani la editurile din RM.

Este bine cunoscut faptul că Republica Moldova a început să aplice principiile economiei de piață abia la începutul anilor '90 ai sec.trecut, când specialiștii din acest domeniu au purces la introducerea în circuitul economic a unor noțiuni și la adaptarea terminologiei la realitatea moldovenească pentru a putea opera în această sferă. Deși unii termenii din economie pot fi traduși fără dificultate și fără pierderi semantice în română, specialiștii din domeniu preferă totuși să folosească împrumuturile engleze tocmai datorită extraordinarului său dinamism și a necesității de a fi în acord cu ceea ce se întâmplă în practică. Și atunci întâlnim în vorbirea orală și scrisă, de exemplu, *leasing* în loc de *locăție*, *închiriere*, *arendă*; *tender* în loc de *licitație*, *concurs*; *cash* în loc

de *bani lichizi* etc. Unele împrumuturi sunt adaptate la procedeele morfologice de formare a cuvintelor din limba română: **fiability** face *fiabilitate* în română; **consulting** – *consultantă* etc.

Schimbările din structura internă a lexicului sunt cauzate în cea mai mare măsură de contactele interlingvistice. „Limba nu este o creație imuabilă, ci dimpotrivă are în spatele ei o istorie, o tradiție, deci se dezvoltă, ceea ce echivalează cu o neîncetată fabricare a ei, variațiile în timp și în spațiu păstrind totuși, niște constante ca miez al fiecăruia” [4; p.10]. De aceea, etimologiei lexemelor trebuie acordată o mare atenție în cercetările terminologice.

M. Avram face distincție între anglicisme certe - cu *etimologie unică* - și anglicisme cu *etimologie multiplă* [1; p.11]. Dacă am aplica această distincție la terminologia economică atunci termenii *cash, exchange, brand, trend, dealer, leasing, management, master, marketing, business, franchising, etc.* au o etimologie unică, iar *dumping* (<*fr., engl.dumping*) *ambient* (<*engl., fr.ambient, it.ambiente*), *moderator* (<*fr.moderateur, lat.moderator, it. moderatore, engl. moderator*) etc – o etimologie multiplă [6].

Folosirea corectă a împrumuturilor din alte limbi contează pentru locutori. S-ar părea că, în condițiile în care sursa principală de împrumut lexical e limba engleză, aflulxul de anglicisme este excesiv pentru a fi normat, ultimul cuvânt rămâne, prin urmare, uzului, îndeosebi celui din ariile specializate ale vocabularului. Rezultă în mod evident că tendința actuală de globalizare își lasă amprenta și asupra lexicului românesc, indiferent de lamentările celor responsabili de cultivarea limbii. Globalizarea tehnico-științifică și economică implică și globalizarea lingvistică.

Bibliografie:

1. Avram, Mioara, *Angicisme în limba română actuală*, București, Editura Academiei Române, 1997.
2. Cabre, T., *Terminology. Theory, Methods and Applications*, Amsterdam/Philadelphia, Jhon Benjamins Publishing Company, 1999, p.47.
3. Constantinescu-Chiriacescu, Ileana, *Modalitățile, deminșiunile și intensivitatea pătrunderii termenilor anglo-saxoni în limba franceză contemporană*, Rezumatul tezei de doctorat, București, 1969, p.1-2.
4. Lobiuc, Ioan, *Contactele dintre limbi*, vol.1 , Iași, Editura universității Al.I.Cuza. 1998.
5. Mureșan, Mihaela, *Anglicisme în limbajul presei-formă de activare a funcției fatice*, Universitatea Babish –Bolyai, Cluj Napoca, *Jurnalism și comunicare*, Anul III, N.4 , 2008.
6. Prelipceanu, Cristina-Maria, *Aspecte ale limbajului economic și comercial*, București, Arvin Press, 2003.